

FIGYELŐ

A MÁSODIK DEBRECENI DIÉTA

TAVALY RENDEZTE meg a debreceni Tisza István Tudományegyetem hallgatósága első ízben a Debreceni Diétát, mint az egyetemes magyar ifjúság világnézeti, társadalompolitikai és tudományos tájékozódásának előadásokkal és vitákkal kapcsolatos kongresszusát s a múlt évi siker hatása alatt ez év márciusának utolsó napjaiban ismét összeült ez az immár rendszeresítésre mindenképpen megérett és érdemes ifjúsági „parlament“, hogy elmélyített és kiszélesített programmal szemébe nézzen a magyar jelen és jövő legnagyobb problémáinak.

A Diéta rendezésénél döntő szempontként érvényesült az a belátás, hogy úgy az előadások tárgyának, mint az előadók személyének meghatározásánál és kiválasztásánál érvényesüléshez kell juttatni a magyarság egyetemes szempontjait és érdekeit. A Diétát rendező debreceni bölcsészettan-hallgatók Árpád Bajtársi Egyesülete, egyetemi és főiskolai hallgatók Szent László Köre és Soli Deo Gloria szövetsége tehát programul tűzte ki, hogy az általuk előre meghatározott tárgyú előadások megtartására oly előadókat kérnek fel, akik, ha különböző pártokban, egyházakban vagy mozgalmakban tevékenykednek is, állásfoglalásuk vagy munkásságuk az új nemzedék felfogását és érdeklődését tekintve jellegzetesnek tekinthető, tehát az általuk feltárt és egymásnak esetleg ellentmondó tételek felállításával és az ezek kapcsán kifejlődő viták révén leginkább lesznek képesek megvalósítani vagy megközelíteni azt a célt, amit a Diéta eredetileg maga elé tűzött: a nézetek küzdelméből és harcából kiemelkedő problématisztázást és szintéziskeresést. A generációs küzdelmeket világnézeti gyökerekig visszavezető Mátrai László, az új emberföldrajzi világképet felrajzoló Mendöl Tibor, a magyar néprajztudomány hiányait feltáró Ortutay Gyula, a magyar föld- és parasztkérdést fejtegető Kerék Mihály és Kovács Imre előadásainak nyomán keletkező vitákban éppen úgy az áthidaló szempontkeresési vágy ütközött ki legélesebben, mint azokban az előadásokban, amit a szociális kérdéssel kapcsolatban protestáns szempontból Pap Béla, katolikus szempontból Rády Elemér, magyar vonatkozásban pedig Hilscher Rezső tartottak. De tárgyilagosságra és többszempontú problémafeltárára törekedtek és jutottak el azok a már politikumot érintő előadások is, amelyeket a zsidókérdésről Barcza Gedeon és Rajniss Ferenc, az új államelméletekről Acsay Tihamér és a magyarság dunavölgyi szerepéről és küldetéséről Pongrácz Kálmán tártak a hallgatóság elé. Száraz számok, megcáfolhatatlan történelmi adatok és logikus következtetések láncolatába fűzve vonultak el a háromnapos Diéta alatt a főiskolások előtt azok a magyar problémák, amelyek megoldásától vagy meg nem oldásától nemcsak az új nemzedék, de joggal mondhatjuk az egész magyar nemzet és történelem jövője is függ s ha — amint láttuk — az előadók személy szerint több alkalommal ellentétes programot hangoztató iskolákból vagy mozgalmakból kerültek is ki, a Diéta végén kialakuló legnagyobb élmény mégis az volt, hogy nagy vonásokban beigazolódott az ugyanazon nemzedékhez tartozók élmény- és problémaegysége, vagyis az a képesség, hogy néha ellentétes jelszavak alatt is azonos eredményekhez képesek jutni, mert ha módszerekben vagy készültség tekintetében van is eltérés az egyes csoportok között, a magyar élet fájó pontjai tekintetében szinte teljes az egyetértés. A nyers

problémalátás tehát összekapcsolta az előadókat és hallgatókat a Diétán is, nem került olyan kérdés tárgyalás alá, amit mindenki ne érzett volna egyúttal saját problémájának, tehát ha ellentétek mutatkoztak is, ezek nem a merev negáció formájában jutottak érvényesüléshez, hanem sokkal inkább a problémák arányosításának, színezésének vagy sorrendi beosztásának kérdésében. Nem lehetett tehát jobb- és baloldaltól vagy közép-„pártról“ beszélni az ifjúság tömegeit illetően a Diétával kapcsolatban, csak jobboldaltól, azonban eme jobboldalon belül a műveltség, képesség, világnézeti tisztázottság, pártpolitikai beszervezettség szempontjai már jelentős szerephez jutottak s míg a hallgatóság egyik, politikum felé inkább hajló része a faji és népi politika szempontjainak szinte kizárólagossá tétele által vélte megoldhatónak a jelenlegi válságot, a kereszténységet nem annyira antiszemita jelszavakban, mint elmélyedt és kitisztult vallásos életben élő, a kulturális és történelmi szempontok iránt nagyobb hajlamot eláruló másik csoport ezen szempontok mellett — tehát nem kizárásukkal vagy mellőzésükkel! — egyenrangúságot követelt a többi programpontra is, sőt a pozitív reform lényegét csak ezek együttes és egyidejű megvalósításában tudta felfedezni.

A két felfogás vagy helyesebben és szabatosabban e két stílus szellemi párviadala volt tulajdonképpen a Diéta igazi értelme, célja és tartalma s ha a huszas évek hasonló mozgalmaira vagy Összejöveleire gondolunk, Örömmel kell megállapítani, hogy az új nemzedék, vagyis az egyetem padjait betöltő mai huszas generáció — mindkét árnyalatában — nagy szellemi és erkölcsi fejlődésen esett át, látóköre tágult, nézőpontjai tisztázódtak, szellemi felkészültsége javult, vitatkozási készsége és modora kifinomult, tömegérdeklődése kiszélesedett. A háromnapos Diéta folyamán, mikor annyira aktuális és kényes kérdések is szőnyegre kerültek, mint a hallgatóságra oly mély hatást gyakoroló antiszemitizmus, amibe a vitában jelenlévő zsidó hallgatók is belebocsátkoztak — egyetlen közönséges, durva vagy tapintatlan felszólalás és közbeszólás nem történt, a vita hangja mindvégig higgadt és tárgyilagos maradt, hallgatóság és rendezőség egyaránt és mindenkinek felett szellemi élményt keresett elsősorban s ezzel nagyfokú fegyelmezettségről tett tanúságot. Jogos büszkeséggel írhatta le tehát a Diéta egyik legképzettebb és vitában leginkább készséges főiskolai hallgatója a kétségbe általunk sem vonható igazságot: „Dicséretes volt az a bátorság, amivel mindenki meg merté mondani saját véleményét Ez előtt a fiatalság előtt nincsenek lejáratott fogalmak. Lehetett beszélni liberalizmusról, demokráciáról, marxizmusról, téves antiszemitizmusról, semmit sem fogadtak felemelt öklök, inkább biztos, tárgyilagos kritikák. Ez a fiatalság ellenfeleit is jól ismeri és nem becsüli le őket. Tudja mennyit ér és hosszú úton jutott el önmagához. De éppen ezért nem is kell féltetni attól, hogy könnyen feladja elveit.“

A Diéta „műsora“ teljesen szociológiai és politikai beállítottságú, nincs benne egyetlen irodalmi, művészeti vagy kritikai előadás. Ez már magában lényeges eltérés a majdnem teljesen irodalmi érdeklődésű előző generációval szemben. Viszont a novum részint előnyös, részint hátrányos vonatkozásban érezteti hatását. Előnyös, mert bizonyos realitást és rendszerességet lop a szemléletbe, viszont hátrányos is, mert a politikai szempontok inflációjához vezet. A Diéta erényeivel szemben a hibák is ezen a ponton ütköztek ki legszembe-tűnőbben. A főiskolai hallgatóság szívesen, gyakran és néha jól is vitatkozik, ha „témánál“ van, de azonnal elapad kritikai készsége vagy mellékvágányra tereli a témát, ha politikai tendenciától ment problémára kerül a sor. Ha megvan is az az előnye az előző évfolyamokkal szemben, hogy érdeklődik és olvas is, ez ma még szellemi síkban komoly eredményt nem

jelent, mert műveltsége inkább csak jelszó- és folyóiratműveltség, a szaktudományok rendszerre nevelő komoly stúdiumai nélkül. Bizonyosfokú szellemi fegyelmetlensége is erre vezethető vissza a hallgatóságnak. Egyetlen témánál vagy gondolatnál rendszeresen és logikusan kitarítani közülök csak alig páran tudnak, a tudományos következtetések levonására nem árulnak el elég bátorságot, hajlamot és őszinteséget, lehetőleg mindenbe politikumot kevernek és ennek révén szeretik és gyakorolják a legkomplexebb témák olyan fokú leegyszerűsítését, ami már tulajdonképpen egyetlen jelent azok teljes elejtésével. Ez gondolkodásuknak bizonyos egyoldalúságot, merevséget és színtelenséget ad, szinte azt lehet mondani, hogy egyes ifjúsági rétegek a primitívségből divatot akarnak csinálni s politikai, közéleti vagy szellemi téren bizonyos kis hősi pózt látnak ebben az antiintellektualista állásfoglalásban. Ez a magáról többet hallató, mint produkáló irány azonban a Diétán csak töredékeivel szerepelt, mert a többség — s a múlttal szemben ez is novum volt — sokkal nagyobb érdeklődést árult el a fogalmak pozitív megformulázása iránt, mint ahogy azt még a közelmúltban is tette. Kítűnt ez különösen a zsidókérdés tárgyalásánál, ahol merő negatívumok helyett a felszólalók nagyobbik fele a keresztény társadalom megszervezését tüntette fel egyetlen és eredményes orvosszerűl, de kítűnt a többi kérdés vitájánál is, így a szociális és külpolitikai problémák fejtegetésénél, ahol Makkai Sándor nyomdokain mindenki legelső teendőnek „magunk revízióját“ ismerte el s ezek alapján a magyar nemzeti tömegelő politikai, gazdasági és kulturális megszervezését sürgette, dunavölgyi küldetésünk vezérgondolatává téve Andrassy híres megállapítását, hogy: a legjobb külpolitika a helyes belpolitika. A főiskolai hallgatóság érdeklődése ha erősen politikai beállítottságú és így terjedelemben korlátozott is, azt el kell ismerni, hogy jelentős tisztuláson esett át, szándékaiban morális, szemléletében szociális és altruista, generációs megnyilvánulásaiban ma már türelmesebb és szellemi tartalommal átítatottabb, mint akárcsak pár évvel ezelőtt is. A viták során kétségtelenül feltűntek fiatal tehetségek s így a manapság annyit és oly jogosan emlegetett elitkiválasztás szempontjából is jelentős eredményekkel szolgálhatna a Diéta, ha ezekkel szemben pedagógusaink részéről fokozottabb érdeklődés nyilvánulna meg s a fiatal korral járó itt-ott megnyilvánuló rendszertelenséget vagy kellő tárgyismeret hiányában mutatkozó túlzást rendszeres és komoly szemináriumi kutatómunkával próbálnák már a főiskolai évek alatt eliminálni. Az elitképzés szempontjából feltétlenül szükséges, hogy főiskolásaink eme „aktívabb“ tagjaira is nagyobb figyelmet fordítsunk, bennük a nemzet jövő vezetőit lássuk és ha panaszkodunk amiatt, hogy nálunk a politikai, gazdasági vagy társadalmi élet nem tart kapcsolatot a tudomány vívmányai-val, úgy ezeket a vívmányokat nemzeti küzdelmeink jövő vezetőihez már most elvigyük, vagyis akkor, mikor ezek befogadásával szemben még nagy fogékonysággal bírnak s ezek átatanulmányozására szelid pedagógusi erőszakkal eredményesen rá is szoríthatók.

A debreceni Diéta alapján igen szép és eredményes munkát végzett, mindenképpen megérdemli, hogy vele szemben az idősebb korosztályok is nagyobb érdeklődést mutassanak a jövőben. A jelenleg mutatkozó hibák őszinte feltárásával segítséget kell nyújtani ezek eliminálására és a tárgyalási anyag kiszélesítésével — művészeti és irodalmi előadások beiktatásával — az előadások és viták többszemponúvá és szellemibbé tételére. Az előadásokon Benedek László, az egyetem rektora is megjelent. A Diétát Pongrácz Kálmán záróbeszéde rekesztette be, amelyben a hallgatóságot az aktív munka megkezdésére s e célból munkaközösségek megalakítására szólította fel.

KÜLPOLITIKAI SZEMLE

Az abesszin katasztrófa, az új Római Birodalom, a májusi genfi tanácsülést az angol-olasz feszültség – A francia választások, a Blum-kormány kommunista hatás alatt; az angol kérdőív és sorsa; Ausztria belső nehézségei: Phoenix, Starhemberg, a Heimwehr lefegyverzése.

AZ OLASZ ABESSZIN konfliktus hirtelen drámai véget ért. Az olasz hadaknak két fronton végrehajtott nagyszerűen megszervezett támadó felvonulása előtt az ethióp hadsereg minden ellenállásra képtelenül, a szó szoros értelmében fejvesztetten menekült. Az északi hadsereg Desszié birtokában feltartóztatlanul haladt a főváros felé, délről pedig Graziam hadai közeledtek Harrarhoz. Az Addis-Abeába visszaözonló szedett-vedett csapatok fenyegetővé tették a helyzetet az ethióp fővárosban. A négusnak nem volt már kire támaszkodnia, minthogy derék hadát és gárdáját az asanghi tó körüli csatában kockára tette és elveszítette. Ilyen körülmények között csak két választása maradt: vagy visszavonulni az ország belsejébe és kétségbeesett guerilla-harcot szervezni meg a törzsfőnökökkel, megkockáztatva azt, hogy esetleg legyilkolják, vagy pedig az egyetlen nyitva levő úton Dzsibuti felé kimenekülni országából. Hailé Szélasszié, több láda megmaradt ezüst és arany marhája birtokában, bölcsen az utóbbit választotta. Azonban az, hogy hirtelen elhagyta országa fővárosát és végleg feladta a küzdelmet, az ellenállásnak utolsó reményét is, nagy és keserű meglepetést okozott mindazoknak, akik hamis számítások alapján politikájukat az abesszinek kitaró ellenállására, hosszantartó guerillaharcára építették fel.

A háború megszűnt ellenfél híján, s ezzel az európai hatalmak szégyenletes belső konfliktusának első fejezete lezárult. Olaszország pedig, ami egy ember óriási akaraterjének nemzetére való átruházását, egészen magasrangú katonai szervezési teljesítményt és személyes katonai bravúrt illeti, történelmi jelentőségű győzelmet aratott: világhatalommá vált.

A császár távozása után Addis-Abeba egy félvad állam fővárosa valódi képét mutatta. A szétszórt hadseregnek még fegyveres, de züllött osztagai és az állami raktárakból még megmaradt fegyvereket zsákmányoló lakosság együtt rablótáborra alakította át a fővárost, néhány napon át veszélyeztetve az ottmaradt európaiak életét. A rossz utakon hihetetlen gyorsasággal, de óvatosan előnyomuló olasz csapatok Badoglio marsall vezetése alatt május 5-én szállták meg a fővárost, menekülést és nyugalmat hozva a szorongatott külföldi követségek számára. Az abesszin hadsereg összeomlásának, a császár menekülésének és a főváros elfoglalásának politikai következményei rendkívül nagy jelentőségűek. Amint azt a Duce a Palazzo Venezia erkélyéről az egész világnak bejelentette: a háború véget ért. Etiópia Olaszországé. Bár egyideig találgatások folytak arról, vajjon Olaszország nem fog-e új császárt trónra ültetni és csak protektorátust gyakorolni, a válasz Rómából minderre hamar megjött. Benito Mussolini kérelmetlen és kegyetlen következetességgel végiggázolt a Népszövetség, Nagy-Britannia, sőt még Franciaország érzékenységén is, bejelentve egész Abesszínia annektálását és az „olasz birodalom“ megalapítását. Ezzel a sok tekintetben érthető, de mégis provokáló lépéssel a Duce ismét megsemmisítette azt a politikai előnyt, amit Abesszínia spontán Összeomlása számára jelentett, ha kímélni akarta volna a Népszövetséget vagy megkönnyíteni számukra a

befejezett tények elismerését. A hangulat Londonban és Genfben is, bár rendkívül levert és pesszimista volt, eleinte mégis hajlott azon megoldás felé, hogy nem lehet a Népszövetségtől követelni egy összeomlott ország helyreállítását. Megvolt a hajlam arra is, hogy a május n-ére Összehívott Tanácsülésen a szankciókat beszüntessék és valamilyen módot találjanak, ha nem is egy népszövetségi tagállam megszűnésének elismerésére, de arra, hogy ezt a tényt egy színleles abesszin kormánnyal való békekötés alapján tudomásul vegyék. A Duce keresztülvágott ezen a szubtilis számításon. Az annexió tényével, azzal, hogy Viktor Emánuel király felvette a császári címet és proklamálták az új római Birodalmat, még Párizs számára is egyidőre lehetetlenné tettek minden Olaszország felé barátságos lépést. London tajtékozott a dühtől, Párizs fenntartásokat jelentett be és közölte Rómával, hogy ilyen körülmények között lehetetlen a szankciók beszüntetése mellett állást foglalnia. Mindez nem akadályozta meg Olaszország győzelmes diktátorát és a Birodalom megalapítóját abban, hogy azt, ami eredetileg szeme előtt lebegett, az anyaországnál négyszer nagyobb új gyarmat bekebelezését, végre ne hajtsa és be ne jelentse.

A május 11-ére Genfben összegyűlt Tanácsot, amelynek ülésén Olaszország képviselőjében részt vett Aloisi báró, képtelen feladat elé állította Olaszország eljárása. A Tanács, Anglia vezetése alatt, apró bosszút vett magának: a napirendre kitűzött olasz-abesszin konfliktus tárgyalására az Alapokmány előírásai értelmében a Tanács asztalához hívta Etiópia — papíron továbbra is tagállam — delegátusát. A következmény az volt, hogy Olaszország képviselője otthagya a Tanács asztalát, sőt másnap, Mussolini utasítására, az egész olasz delegációval elutazott Géniből. Olaszország képviselőjének elutazása felvetette azt a kérdést, vajjon a fasiszta nagyhatalom el akarja-e hagyni a Népszövetséget — most, győzelme után? A Tanács június 16-ára halasztotta el a döntést, amikor az úgynevezett koordinációs bizottságot is, amely a szankciók kérdésével foglalkozik, összehívják. Tekintettel arra az erős mozgalomra, amely a legkülönbözőbb államokban, de főképp Angliában megindult a szankcióknak megszüntetését kívánja, immár valószínű, hogy júniusban, a chilei kormány már beadott indítványa alapján, beszüntetik a szankciókat, vagy pedig minden tagállam megítélésére fogják bízni, mikor és hogyan akarja egyénileg megszüntetni az immár céltalanná vált rendszabályokat. Nem kisebb ember, mint Austen Chamberlain fejtette ki az Alsóház egyik ülésén, hogy a szankciók a háború megakadályozására vagy befejezésének gyorsítására szolgálnak, de nem a bosszú vagy büntetés eszközei. A kérdés azonban nem az, hogy beszüntetik-e a szankciókat vagy sem, mert azok többé-kevésbbé maguktól meg fognak szünni, hanem az, vajjon elfogadható-e a Népszövetség számára s a benneülő nagyhatalmak presztízsével Összeegyeztethető-e, hogy egy tagállamot, szemükláttára, asszisztenciájuk és ellenállásuk mellett, ki lehessen végezni — minden következmény nélkül. Elég-e, ha ugyanazt teszik, amit a Mandzsukuo esetében, azaz nem ismerik el a befejezett tényt? Mit ér ez, ha az annektáló állam ennek kijelentése után épp oly jól érzi magát zsákmányával, mint azelőtt? Milyen következményei kell hogy legyenek a Népszövetség alapokmányára és a tagállamok kötelezettségeire a 16. cikkre alapított politika csődjének? Lehet-e szó a népszövetségi Alapokmány revíziójáról és, ha igen, hogyan kell ehhez hozzálátni, hogy ne vezessen káoszhoz? Milyen lesz Olaszország viszonya a Népszövetséghez, Franciaországhoz és Angliához?

Most, hogy az afrikai hadjárat befejeződött, békés, civilizatórius munka kezdődött a fekete földrészen. Nyugodtan megállapítjuk tehát, hogy földünk öt kontinense közül legnyugtalanabb és legnyugtalanítóbb

a mi szerencsétlen Európánk, civilizációnk ősanya. Ázsiában csak az orosz-japán konfliktus pillanatnyilag elég távolinak látszó veszélye fenyeget, Dél-Amerikában normális forradalmak bonyolódnak le, Palesztinában arabzsidó zavargások nehezítik meg az angoloknak a kormányzást — mindez gyerekjáték ahhoz a feszültséghez, a kölcsönös gyűlölet, féltékenység és hatalomratörés játékához képest, ami az európai kontinensen folyik és azt pusztulással fenyegeti. Pillanatnyilag a legélesebb a feszültség Róma és London között. A világháború legrosszabb idejére emlékeztet az a fehérenizzó gyűlölet, amivel Angliában Olaszországról beszélnek. Viszont Rómában már szeptember óta nem csinálnak titkot belőle, hogy sohasem fogják Angliának elfelejteni, amit ellenük tett. Pedig mindkét birodalomnak, de főként Európának lenne érdeke, ha kissé nyugodtabb és szenvedélymentesebb légkörben vizsgálnák meg a helyzetet mindkét országban és igyekeznének most már megtalálni azokat a mozzanatokat, amelyek összekapcsolhatják őket s nem azokat, amelyek mindinkább nyílt konfliktus felé vezetnek. Angolok és franciák egyaránt a középtengeri hatalmi egyensúlyt — értsd: saját főhatalmi pozíciójukat — féltik Olaszország előretörésétől. Az új fasiszta birodalom bejelentése szerintük annyit jelent, hogy Olaszország mai helyzetével nem fog megelégedni és a Földközi-tengeren és a Vörös-tengeren ki fogja építeni hatalmi bázisait. A brit kormány tehát nagyon nehéz elhatározások előtt áll és semmi sem jellemzőbb a Baldwin kormányra, mint hogy még most sem képes elhatározásokra jutni. Pedig el kell határoznia, hogy végez a szankciókkal. Milyen álláspontra helyezkedik Etiópiával szemben — létezőnek tekinti-e vagy sem? Hajlandó-e a befejezett tények alapján jobb viszonyt létesíteni Olaszországgal és esetleg egy Középtengeri Paktumot kötni vele? Képes-e elindítani egy népszövetségi reform-akciót és ha igen, hova akar ezzel eljutni? Kudarca vájjon befolyásolja-e helyzetét a Dominionokban? Hajlandók lesznek-e ezek továbbra is követni London vezetését? Milyen lesz viszonya az új francia kormányhoz? Sikerülni fog-e a kölcsönös bizalmatlanságot, amely ma uralkodik, kissé enyhíteni? A franciákkal együtt fogja-e keresni a megegyezést Hitlerrel, vagy pedig igyekezni fog közvetlen útat találni Berlinbe, hogy végérvényesen elválassza Olaszországtól? Hiszen vannak már komoly hangok Angliában, amelyek Németországot akarnák Olaszország ellen egyensúlyként felhasználni és ezért hajlandók lennének Ausztriát is áldozatul odadobni.

MINDEBBEN A LEGNAGYOBB KÉRDŐJEL Franciaország. A választások meghozták, amit mindenki előrelátott, a balratolódást és pedig erősen megtételezve. Senki sem hitte volna, hogy a kommunisták hatszoros erővel kerüljenek be az új kamarába s a szocialisták közel megkétszerezék létszámukat. Oka ennek a keserű balrafordulásnak, amelyre a francia nép 1789 óta mindig hajlamos maradt, a jobboldali pártok gyengesége, veszélyhezó külpolitikája és terheket terhekre halmozó pénzügyi politikája. A jobboldali pártoknak nem voltak vezetői, amikor az 1934 februári események szinte az egész ország közhangulatát feléjük terelték. Az aggastyánok kormánya — a Doumergue-Barthou csoport — a jobboldali kormányzás sírját ásta meg. Ahelyett hogy erélyesen, rögtön választatott volna, Doumergue hozzálátott a pénzügyek rendezéséhez, közben elmúlt a hangulat, amely neki hozta volna meg a többséget. A Németországgal szemben provokáló, de erőt nem mutató külpolitika alapja Franciaország mai európai válságának. A deflációs, az üzleti életet és a kereső osztályokat megterhelő pénzügyi politika, amit Doumergue-Flandin és különös kegyetlenséggel Laval folytatott, az egész kishivatalnoki, magántisztviselői kart maga ellen lázította. Kétségtelen, hogy a kommunista szavazatok nagy része ezek közül került

ki. Bár minden párt a frank leértékelése ellen foglalt állást, nehogy népszerűségét kockára tegye, nyilvánvaló azért, hogy a választók, akik pénzügyi kérdésekről nem tudnak teljesen érett véleményt alkotni, ha nem is a devalváció, mégis valamilyen új kísérlet mellett foglaltak állást. Maguk sem tudták, hogy mi legyen az, csak nem a teherviselés emelése, amely már kibírhatatlaná vált. Ennek az ellenkezője pedig az infláció és a leértékelés. Hogy ez miként fog bekövetkezni és milyen pénzügyi és szociális törvényhozás kíséretében, az erre adandó válasz bizonytalansága, a sötétbeugrás a doktrinér marxisták vezérlete alatt, az, ami aggodalommal tölti el a francia tőkéseket.

Λ III. Köztársaságban most először kerül szocialista vezetésű kormány uralomra. Nacionalizálási, erélyes vagyon- és jövedelemadó programja tökemenekülést okozott úgy, hogy a frank helyzete már az átmenet idejében, amely alatt az új parlament Összeilléséig az alkotmány értelmében a régi kormány a helyén marad, megrendült és egy pillanatban úgy látszott, mintha a devalváció népszerűtlen lépését a Sarraut—Régnier-kormánynak kellene megtennie, a Blum-kormányt hagyva a lépés előnyeinek learatását. A prezumpatív miniszterelnöknek, a szocialista-vezér nagytőkés Léon Blumnak azonban sikerült egy-két nyilatkozatával, amelyben igyekezett a tőkét azzal megnyugtatni, hogy semmiféle veszélyes kísérletre nem készül, megállítani a zuhanási folyamatot. Így is a Banque de France egy hét alatt két és fél milliárd frank aranyat veszített, de még mindig 60%-on felüli fedezetet mutat ki. Kétségtelen, hogy a kormány programjában benne van a francia jegybank nacionalizálása és újjászervezése, amivel meg akarják törni a bank kormányzóinak hallatlanul nagy politikai befolyását. Ezenkívül egyelőre más veszedelmes pontot nem harangoznak be a szocialisták, viszont nehéz elképzelni, hogy ezt a mérsékelt, a kapitalizmust bizonyos mértékig kímélő irányzatot a marxista-szocialista, francia-szocialista, radikális és radikális-szocialista kormány-koalíció soká fenn tudja tartani, amelynek ahhoz, hogy parlamenti többsége legyen, szüksége lesz a 72 kommunista szavazatra. A kommunisták, Stalin instrukciói alapján, kijelentették, hogy nem lépnek be a kormányba. Nyilván, mert nem akarják magukat lejártni és mert sokkal elhatározóbb befolyást gyakorolhatnak a kormány politikájára kívülről, mint ha felelősséget vállalva bent ülnek. Ezt Léon Blumnak, bármily kényelmetlen volt is számára, bizony tudomásul kellett vennie. Az Öregedő szocialista vezérek pedig kormányzati tapasztalat nélkül mennek neki annak a nehéz feladatnak, hogy Franciaországot kormányozzák egy méreteiben még be nem látható pénzügyi és külpolitikai krízis kezdetén. Hogy mennyire kommunista befolyás alatt állanak, azt máris legjobban bizonyítja az a tény, hogy Léon Blum első állásfoglalása határozottan szankcionista volt és ő maga ilyen irányban befolyásolta már a Sarraut-kormányt. Közben parancs jött Moszkvából, hogy a szankciókat be kell szüntetni, mert ha Németország ellen a Rajna-megszállás miatt nem alkalmaztak szankciókat, abszurdum Olaszország ellen fenntartani azokat. Ilyen irányú kijelentést tett Litvinoff a Tanács titkos ülésén Genfben és ugyanígy nyilatkozott Thorez kommunista vezér a francia lapokban. Moszkva számára, amely külpolitikájában is tartózkodik minden doktrinárizmustól, az ellenség Németország, a nemzeti szocializmus. Józan realizmussal nem a Népszövetség arcának megmentését, hanem legveszélyesebb ellenfele, a Német Birodalom tönkretételét szorgalmazza. Mindebben megdöbbenő látvány, hogy Franciaországnak egy német-nevű, zsidó származású miniszterelnöke legyen, akit a háttérből a moszkvai III. Internacionále dirigál. Ez a Franciaország pedig tulajdonképpen nem idegenkednék attól, hogy Németországgal megegyezzenek.

Az ma már kétségtelen, hogy a rajnai konfliktus le van zárva. A tárgyalások Anglia és Németország között oly lassan haladnak, a locarnói hatalmak semmiféle állásfoglalásra nem képesek, hogy közben a németek lázas erővel viszik előbbre az erődítmények kiépítését. A francia-német érintkezés így áttolódott Londonba, amely quasi a Locarno-hatalmak nevében már az áprilisi Tanácsülésen vállalta a közvetítést Berlinnel. Ennek az akciónak az első lépése egy kérdőív volt, amelyet a többi locarnói hatalmakkal egyetértésben Nagy-Britannia berlini nagykövete nyújtott át a kancellár távollétében a birodalmi külügyminiszternek. Hetekig tartott, amíg ezt a kérdőívet az angol kormány létrehozta. Különös okmány ez: enyhén, majdnem önmegalázóan van megfogalmazva, csak hogy barátságos benyomást keltsen Berlinben, viszont francia befolyás alatt egynéhány olyan kellemetlen kérdést intéznek Berlinhez, amely alkalmas arra, hogy a német olvasó vérét arcába kergesse. Annál inkább, mert egész különös módon az angol kormány a kérdőívet tartalmazó levelet az átadást követő nap hirtelen nyilvánosságra hozta. Nyilvánvaló, hogy ilyen kényes diplomáciai tárgyalást nem lehet a nagy nyilvánosság előtt lefolytatni, tehát ha bevonják a nyilvánosságot, azzal a sikert kockáztatják. A nyilvánosságra hozatal oka valószínűleg az volt, hogy több kormány lévén bevonva a tárgyalásokba, a régebbi tapasztalatok alapján indiszkrécióktól féltek s ezeknek csak egy autentikus közléssel lehetett elébevégni.

A kérdések legérdekesebbje, amely egyben a legbántóbb is, arra vonatkozik, vajjon Németország abban a helyzetben érzi-e magát, hogy kész „őszinte szerződéseket“ kötni? A kérdőív arra mutat rá, hogy fontos előre tudni, vajjon az egyik szerződő fél később nem fogja-e kötelezettségeit megtagadni azzal az indokolással, hogy, amikor megkötötte a szerződést, nem volt abban a helyzetben, hogy kötelező szerződést kössön. A továbbiakban megkérdik, vajjon Németország hajlandó-e a Rajna-vidék újramegszállása után Európa mai területi és politikai státusát tiszteletben tartani? Egyike a legfontosabb kérdéseknek, amelyiknél felfedezhető a francia, sőt a moszkvai befolyás, arra vonatkozik, hogy vajjon Németország hajlandó-e nemcsak közvetlen szomszédaival, hanem Szovjetországgal is meg nem támadási szerződést kötni.

A kérdőív eredménye egyelőre negatív. Hitler fogadta az angol nagykövetet és hosszabb tárgyalás után közölte a nyilvánossággal, hogy Németország a mai cseppfolyós nemzetközi helyzetben jobbnak véli elhalasztani a válaszadást. Amilyen nehéz Németország gazdasági és pénzügyi helyzete, annyira előnyösen alakul külpolitikai pozíciója. A két diktatúra szinte öntudatlanul — mindenesetre nem kölcsönös megegyezés alapján — egymás kezére játszott az utóbbi másfél év alatt, aminek azért sok tekintetben nehéz a lélektani alapjait kikutatni. Hiszen alig néhány héttel az általa Összehívott stresai értekezlet után Mussolini megindította azt a hadjáratát, amely világosan hivatva volt arra, hogy a stresai frontot darabokra törje. Ezzel alig egy évvel a Dollfuss meggyilkolása után hozzájárult Németország presztízisének emeléséhez és hatalmi helyzetének megjavításához, ami egyenes vonalban vezetett el a Rajna-vidék megszállásához. Hiszen ha az angol-francia-olasz viszony jó lett volna s Anglia nem lett volna Franciaország ellen elkodvetlenedve a szankciós politika lanyha alkalmazása miatt, Hitler valószínűleg nem kockáztatta volna meg a március 7-1 aktust. A Rajna-vidék remilitarizálása, ha egyszer befejezett tényé válik, tulajdonképpen szabad kezet ad Németországnak Kelet felé, mert sebezhető oldalát sértetlenné teszi. Bizonyos viszont az is, hogy a rajnai újrafegyverzés Mussolini helyzetét azon pillanatban, amikor az olaj-szankciók ismét fenyegettek, egy csapásra megkönnyítette és diplomáciailag megnyitotta számára

az utat Addis-Abeba felé. Ma azonban nincs az a jóstehetségű politikus, aki előre meg merné mondani, hogy vájjon az angol-német közeledés vagy az olasz-német közeledés válik-e valóra. Pillanatnyilag legvalószínűtlenebbnek a szerencsétlen stresai front helyreállítása látszik.

A Rajna-vidék újramegszállása óta a nemzetközi politika és sajtó ismét telve volt Ausztriát illetően nyugtalanító hírekkel. A vélelem az volt, hogy a nemzeti szocialista párt, a március 7-1 bevezetett tény feletti sikerén felbuzdulva, most Kelet felé szeretne kísérletet tenni, bízva abban, hogy a nagyhatalmak ismét nem lesznek akcióképesek, különösen, mivel az egyetlen tettekre kész hatalom közöttük, Mussolini, túlságosan el van foglalva Abesszíniával. Hiába tett Hitler legkategorikusabb nyilatkozatokat és ajánlott fel keleti és délkeleti szomszédainak is megneemtámadási egyezményt, Ausztria helyzetét ismét kritikusnak tekintették. Hozzájárult ennek a véleménynek a terjedéséhez az osztrák Phoenix-biztosító botránya, ami kissé megrázta erkölcsi alapjaiban az osztrák kormányzati rendszert, amikor kiderült, milyen Összegek kerültek korrupciós célból a kormányhoz közelálló körök kezébe. Ennek a fejleményeként mind feszültebbé vált a viszony a kormány alapját alkotó úgynevezett Hazafias Front keresztényszocialista és Heimwehr elemei között. A kormány hirtelen elhatározása, hogy bevezeti az általános védkötelezettséget, figyelmeztetés volt a Heimwehrnek, hogy napjai meg vannak számlálva. Hiszen a hadsereg megnagyobbításának egyik célja éppen a para-militáris alakulatok felszívása volt. Ausztria pénzügyileg sem bír el magas létszámú állandó hadsereget és a nemzet testén élő védelmi alakulatokat. Ennek tudatában jelentette ki Starhemberg herceg egy vidéki gyűlésen tartott beszédében, hogy a Heimwehrhez csak holtteste felett lehet hozzányúlni. Bármennyire igyekezett is Schuschnigg kancellár barátságos viszonyát Starhemberghez fenntartani, Heimwehr-csapatok tüntetése ellene és a keresztényszocialisták gyűlölködő kirohanásai Starhemberg ellen, igen veszélyes színben tüntették fel a kabinet és a Hazafias Front egységét. Ebben a helyzetben a fiatalosheví szövetségi vezér-herceg üdvözlő táviratot eresztett meg Mussolinihoz címezve, amelyben ünnepelte a demokratikus álnokság és demagóg hazugságok felett aratott győzelme alkalmából. A francia és angol kormányok ezáltal az elírás által találva érezték magukat és követeik útján élesen tiltakoztak az ellen, hogy az osztrák kormány egyik tagja így nyilatkozzék róluk. Schuschnigg kancellár Örömmel ragadta üstökön az alkalmat, hogy turbulens munkatársától szabadulhasson. A kormányrekonstrukció néhány óra alatt kész volt. Starhemberg herceg kivált és a Hazafias Front vezetését Schuschnigg vette át, amivel egyeduralomra tett szert Ausztriában. Pillanatig sem lehet kétség aziránt, hogy Schuschnigg továbbra is fenntartja a római protokollokban lefektetett politikai irányvonalat. Erről az oldalról semmiféle bizonytalanság nincs. De bizonytalan a helyzet Ausztriában abban az irányban, vájjon sikerül-e a Heimwehrt tényleg lefegyverezni, anélkül hogy vagy az állam rázkódnék meg alapjaiban, vagy a megfenyegetett Heimwehr csatlakoznék a nácikhoz. Nem valószínű, hogy ez a kérdés hosszú ideig napirenden maradjon. Mussolini mindenesetre mérséklően igyekezett hatni a hercegre s így talán remélhető, hogy rövidesen az állam érdekeit szolgáló megegyezés jöhet létre a szövetségi kormány és a Heimwehr-szervezet között, amely iránt utóvégre sok hálával kell tartoznia a mai Ausztria kormányának, de még lakosságának is.

MAGYAR KISEBBSÉG JUGOSZLÁVIÁBAN

A délvidéki magyarság a politika mérlegén — Egy belgrádi magyar tankönyv — Az újvidéki magyar östehetségek kiállítása — Zenta nem kap főgimnáziumot — Az óbecsei Magyar Népkör működése és a vajdasági magyar írók jutalmazására kitűzött ezüstkoszorú-jelvény — Magyar Népolvasókör alakult Nagybecskerekén — Szerb színészet támogatása a kisebbségek pénzén — Magyar műkedvelés „technikai akadályokkal” — Egy meg nem tartott gazdatanfolyam Székelykevéen — A vajdasági malomipar és a lisztkivétel csődje.

A JUGOSZLÁVIAI magyar kisebbség politikai hovatartozása a volt magyarpárti vezetőférfiaknak., de a többségi szerb politikusoknak is egyaránt nagy gondot okoz. Míg előbbieket egy önálló magyar kisebbségi politikai pártban, addig utóbbiak a jugoszláviai radikális egységpártban (Jugoslovenska Radikalska Zajednica) látnák legszívesebben a magyarságot. Mint korábbi beszámolóinkban megírtuk, egy jugoszláviai választás kiírása könnyen megtörténhet s a különböző politikai pártok máris komoly propagandamunkát fejtenek ki a választók megnyerésére, illetve a választások előkészítésére. Így a kormány radikális egységpártja részéről Sztankovics földművelésügyi miniszter maga járta végig a vajdasági (főleg a kisebbségek által lakott) községeket és különböző ígéretekkel édesgette a J. R. Z. táborába a hiszékeny magyarokat és németeket.

A feloszlott jugoszláviai Magyar Párt egykori képviselője, dí. Strelitzky Dénes, a jugoszláviai magyar kisebbség jövő feladatairól és politikai orientációjáról a Törökkanizsán megjelenő Jugoslovenski Sever című hetilapban nyilatkozott. A nyilatkozat szerint a földművelésügyi miniszter vajdasági politikai körútja után a magyarság soraiban erőteljesebb politikai mozgalom tapasztalható, de jelentős átcsoportosulás is a volt magyarpárt híveinek sorában. A kisebbségek dilemma előtt állanak, — mondja a nyilatkozat — hogy belépjenek-e a kormány radikális pártjába, vagy pedig a volt magyar párt esetleges életrekeltését várják meg. Bár ez utóbbira alig van kilátás, mert a mai törvényes előírások nem teszik lehetővé a magyarság régi politikai csoportosulásának felújítását.

Strelitzky Dénes nyilatkozata a délvidéki magyarság nagy szervezetenlenségét tükrözi vissza, amit maga is beismer nyilatkozatának további részén. Ennél is súlyosabb azonban az a körülmény, hogy a magyarság mint a múltban, úgy ezúttal is a kormányzó radikális párt áldozatául eshetik egy-két ígéret árán. Ami pedig a volt magyarpárti képviselő nyilatkozatának befejező mondatát illeti, sajnos, egy cseppet sem megnyugtató, hogy ő a jugoszláviai magyar kisebbség részére csupán néhány alapvető kívánságának teljesítését kérte és reméli, hogy a kívánságok teljesítése elől nem fognak kitérni. Vájjon milyen megnyugvást és eredményt jelenthet a politikai jogaitól megfosztott délvidéki magyar kisebbségnek, hogy a múlt tapasztalatai szerint újabb ígéretet kaphat majd a kormánytól. Ígéretet, amelyet az éppen úgy nem fog megtartani, mint ahogyan eddig soha sem tartotta meg. Hiszen a félmillió délvidéki magyarságot ezidőszert is egyetlen „hivatalból rendelt” képviselő képviseli a belgrádi szkupstinában, holott számarányához viszonyítva legalább 6—8 képviselője kellene hogy a törvényhozás házában üljön. Arról pedig csak keserű szájjal lehet megemlékezni, hogy amíg a megszállt Délvidék magyarságának „berendelt” képviselője a szkupstinában a költségvetési vita során tele szájjal szónokol a jugoszláviai magyarság lojalitásáról és megalégedettségéről, addig a valóban lojális magyarságot egymásután érik a hatóságok részéről a legdurvább sérelmek és a legillojálisabb bánásmód.

Utóbbi beszámolómban a délvidéki magyar kisebbségi tanerőknek Dél-Szerbiába, Bosznia-Hercegovinába és Macedóniába való kényszer-áthelyezéséről emlékeztünk meg. Ezúttal pedig egy jugoszláviai magyar tankönyvvel a kezünkben arról szeretnénk beszámolni, milyen tankönyvből okul egy jugoszláviai magyar tanuló. A könyv címe: „Emlékeztető“, a magyar tannyelvű elemi iskolák harmadik osztályú tanulói részére. Szerzője Rabrenovics Milán, aki a könyvecskét eredetben szerb nyelven írta meg, fordítója pedig egy másik szerb, Milutinovics Dusán. A könyvet szerb nyomda készítette Belgrádban; rosszul fordított címe pedig „ismer-tető“ akar lenni a gyakorlati élet fogalmairól. A sajtó- és helyesírási hibák tömkelegén átvergődve, megállapíthatjuk, hogy a könyvecske primitív ábrázoló képei szerb kliséről, szerb magyarázó szöveggel készültek. Ami pedig az egyes fogalmak „magyarázatait“ illeti, azok egyenesen döbbenetes képét nyújtják annak, hogyan fest egy olyan magyarnyelvű tankönyv, amelyet eredetileg szerbül írnak meg és fordítója is a magyar nyelvvel alaposan küzködő szerb ember. Mindjárt az első oldalon, az évszakok felsorolásánál, az esztendőt az ősszel kezdi és a nyárral véli befejezetteknek. A hasznos növények között a hárs- és az akácfa felsorolása után „a szerdar-fa azért hasznos növény, mert levelével a selyemhernyót etetik.“ Az állatvilágról szólván, „az őz és szarvas a fák fiatal hajtásait és kérgeit eszik.“ Az állatok közül pedig „a farkas télen, amikor nagyon éhes, az embert is megtámadja és szereti a magányt s csak télen verődnek össze nagyobb farkákban.“ —, „Növényeink megtermékenyítését a rovarok eszközük.“ Azután a rétről azt mondja, hogy „olyan mező, amely a kaszálón kizöldül, a lekaszált füvet pedig szénának hívjuk.“ A folyóvíz magyarázatát következőképpen adja elő a kitűnő tankönyv: „A forrás vize lefolyik a hegyről és patakocskát képez, másokkal egyesülve, patakot alkot, a patakok folyócskát, a folyócskák pedig nagyobb és nagyobb folyót alkotnak.“ Ezek szerint a forrás, ér, csermely, patak, folyó és folyam fogalma mindörökre titok marad a magyar nyelv árnyalati elemeivel nem rendelkező tankönyv miatt. A tengerről ugyanez a tankönyv azt mondja: „valamennyi folyó a tengerbe (!) Ömlik, azért olyan mély és nagy a tenger, hogy az egyik partról nem lehet a túlsót látni.“ Azután „a halak teste többnyire házi-cserép módjára elhelyezkedett pikkelyekkel van fedve és a hal tojásból kell ki.“ Ami pedig a fürdés egészségi előnyét a szervezetre jelenti, így fogalmazza meg: „A fürdés által sok betegség kigyógyul» vagy elhárul.“

Az újvidéki Református Olvasókör nagyszabású közművelődési terveinek megvalósítása során újabb lépést tett. Az egyesület legutóbb színmű-pályázatot írt ki, majd pedig a képzőművész-ös tehetségek felkutatására és felkarolására indított mozgalmat. Evégből kiállítást rendezett április hó folyamán a jugoszláviai magyar rajzoló-, festő- és szobrászöstehtetségek alkotásaiból. A kiállítás iránt hatalmas érdeklődés nyilvánult meg, amelynek eredményeképpen több mint 300 kép, festmény, rajz, szobormű, faragás és dombormű érkezett be. A sok másoló-, utánozótehetség mellett Örvendetesen lehetett megállapítani, hogy néhány műkedvelő szobrász és festő egyéni, bár primitív alkotóképessége vitán felül áll. Ha a kiállítók közül tehát csak két-három östehtetség fejlődését lehet remélni és egyidejűleg ezek továbbképzését biztosítani, a kiállítást rendező újvidéki Ref. Olvasókör máris elérte célját és az arra érdemesek továbbképzésére a jugoszláviai magyar társadalom támogatását joggal elvárhatja.

Jugoszlávia második legjelentékenyebb magyar-szerb párhuzamos tannyelvű gimnáziuma Zentán van, amelynek régi sérélme, hogy nyolc tanosztályos jellegét a tanügyi hatóságok megszüntették és csak mint négyosztályos, alsófokú gimnáziumot engedték működni. Jugoszlávia egész terü-

letén azóta is egyetlen nyolcosztályos gimnázium van. Szabadkán, melyben a kötelező államnyelv mellett magyartannyelvű oktatás is folyik. Most azután Zenta város képviselőtestülete beadványban kérte alsófokú gimnáziumának főgimnáziummá való átszervezését. E kérést a város magyarságán kívül a szomszédos (majdnem egészen magyar) községek, sőt Magyarakanizsa városa is évi 27.000 dinár iskolafenntartási segéllyel kívánta támogatni. A belgrádi vallás- és közoktatásügyi minisztérium azonban a napokban elutasította Zenta kérését s az elutasítást azzal indokolta meg, hogy az eddigi önkormányzati iskolák nem mutattak fel kellő eredményt; egyébként is a közeli városokban elég felsőfokú gimnázium van és így a zentai és környéki diákok ott folytathatják tanulmányaikat. Az elutasító végzés indokolásával kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy Zentához a legközelebbi nyolcosztályos gimnázium a negyven kilométernyire fekvő Szabadkán van, amely távolság iskolalátogatás szempontjából nem jöhet figyelembe. Ami pedig az indokolásnak az Önkormányzati iskolák ki nem elégitő tanoktatására vonatkozik, nem lehet kifogás a zentai gimnáziumra, mert mindenki által tudott dolog, hogy a zentai gimnázium nem önkormányzati, hanem állami tanintézet. Reméljük, hogy erről lassacskán a belgrádi közoktatásügyi minisztérium is tudomást szerez s a zentai állami gimnázium esetleges újabb kérésének elutasításánál ezt figyelembe veszi. Végül pedig a Magyarakanizsa által állami középiskola fenntartására felajánlott 27.000 dinár sem megvetendő összeg, ha arra gondolunk, hogy a jugoszláviai iskolák éppen nem nívón felüli felszerelésűek, amint azt az alábbiakból is látni fogjuk. Nagykikindán a képviselőtestület a város nehéz pénzügyi helyzete miatt beszüntette a helyi polgári iskola szubvencióját, amelyet a város már 30 év óta tart fenn. Április hónapban az intézet tanárai már a saját fizetésükből fedezték az iskolaszolga fizetését, irodaszereket, villanyszámlát, stb. költségeket. A szülők kétségbe vannak esve, hogy most a záróvizsgák előtt két hónappal tették lehetetlenné az iskola fenntartását és így a gyermekek egy teljes évet veszítenek. A legfőbb baj, hogy a háború előtt épített modern iskolaépületet az orosz „Invalidus-Otthonnak adták át s a polgári iskola egy rozoga, egészségtelen épületben maradt. Most az iskola fenntartásáról tárgyalások folynak a polgármester és a báni hivatal, valamint a minisztérium részéről, hogy az iskola pénzügyi alapjait újra megvessék.

Az óbecsei Magyar Népkör, amely a Vajdaság egyik legrégebb és legtekintélyesebb magyar kultúregyesülete, megtartotta idei tisztújító közgyűlését dr. Draskóczy Ede elnökletével. A közgyűlésen nemcsak az óbecsei, hanem a környékbeli testvéregyesületek is képviseltették magukat. Draskóczy Ede elnöki beszámolója után kihirdették a Kör vezetőségének határozatát, mely szerint a vajdasági írók egy-egy jelesének évente kiosztani szokásos ezüstkoszorút ezúttal Szirmai Károlynak, a Kalangya című irodalmi folyóirat főszerkesztőjének ítelték oda. Szirmai Károly méltán megérdemelte a kitüntetést, mert Szenteleky Kornél halála óta lankadatlan fáradtsággal és igyekezettel tartja kezében a vajdasági magyar irodalom irányítását, szervezését és végzi azt a tisztító munkát, amely nélkül a vajdasági irodalom hímes mezői elgazosodnának. Az óbecsei Magyar Népkört dicséret illeti azért az áldozatkészségért, amellyel a vajdasági magyar irodalom felkarolásában és a délvidéki irodalom jeleseinek kitüntetésében és buzdításában mindig előljár.

A jugoszláviai magyar kultúregyesületek száma eggyel szaporodott: Nagybecskereken Kelemen János hírlapíró (a Híradó szerkesztője) kezdeményezésére Magyar Népolvasókör elnevezéssel a magyar közművelődés terjesztésére egyesület alakult. A február 23-án közgyűlésileg elfogadott alapszabályt az illetékes hatóságnak jóváhagyás végett benyújtották. Az

egyesület egyik sarkalatos alapszabálypontja a többségi nép részéről olyan kevéssé honorált és már unalomig hangoztatott jugoszláv-magyar kultúr-közeledést hirdeti; ennek szolgálatában kíván állni az egyesület. Az egyesület tervbevett könyvtár alapítása azonban jó szolgálatot tehet a könyvhiányban szenvedő bánati magyarságnak.

A vajdasági magyar műkedvelőkkel kapcsolatban leszögeztük már, hogy a hivatásos magyar színészet híján népnevelő szerepet töltenek be, azonban kizáróan a délvidéki magyarság anyagi támogatására és áldozatkészségére vannak utalva. Hivatásos színészettel csak a vajdasági szerbség rendelkezik, amely a bánai közművelődési osztálytól komoly anyagi támogatást kap. Ezt a támogatást sokalta most meg a bánai hivatal és a szerb színészetnek nyújtott szubvenciót jelentékenyen csökkentette, de egyben gondoskodott arról, hogy ez a megrövidítés végeredményben ne váljék kárára a vajdasági szláv színészetnek. Természetesen ez a gondviselő jóindulat most is csak a vajdasági magyarság és a többi kisebbség zsebéből nyilatkozott meg, amikor Szabadka és Ujvidék mozgószínház látogató közönségét a drágább mozijegyvásárlások után egy, olcsóbb jegyek vásárlása esetében pedig fél dináros külön színháztámogató illetékkel sújtották. Amíg tehát a magyar műkedvelés csak éppen, hogy vegetál, addig a vajdasági szerb színészet a kisebbségek pénzéből él és virágzik.

Az újvidéki Magyar Polgári Daloskor a „Szuhay“ című háromfelvonásos vígjátékot készítette elő bemutatásra. Az előadást azonban „előre nem látott akadályok“ miatt az utolsó percben el kellett halasztani.

A temesmegyei Székelykevévén a helyi gazdakör négyhetes gazdatanfolyamot akart rendezni; a hatóságok azonban nem engedélyezték, mert magyar nyelven akarták megtartani. Csak természetes, hogy a gazdasági élet fejlődésének ilyen gátló körülményei a gazdálkodó egyén és a gazdasági vállalkozás alakulására egyaránt visszahatnak, mint azt például a valamikor virágzó bácskai és bánati malomipar válsága mutatja. Az alábbi táblázat szomorú körülményeit tükrözi annak, hogy hová süllyedhet egy iparág, ha lépten-nyomon az adóprés és a sovíniszta szempontok rideg gátlásaiba ütközik. A vajdasági malomipar hatalmas visszaesését a legutolsó 16 év liszt kiviteli statisztikája világítja meg legjobban:

<i>Év</i>	<i>liszt kivitel millió dinárban</i>		
	<i>Év</i>	<i>Év</i>	
1920	96·8	1928	8·0
1921	127·0	1929	35·2
1922	142·0	1930	28·0
1923	239·0	1931	8·8
1924	348·7	1932	7·8
1925	201·0	1933	4·0
1926	163·7	1934	3·9
1927	61·8	1935	3·6

A lisztexportot tehát az 1924-ben elért 348 milliós legmagasabb értékéről az elmúlt évben ennek századrészére zuhant alá. A délszláv liszt legjobb vevői Ausztria, Cseh-Szlovákia és Olaszország voltak. 1924-ben az osztrák kivitel értéke még 172.5 millió dinár volt, míg 1934-ben már csak 3.5 millió. Csehország 1924. évi 120 milliós és Olaszország 1923. évi 30.6 milliós liszt-kivitele 1934—35-ben teljesen megszűnt. Egy iparágak ilyen hatalmas válsága mellett a jugoszláv kormány legfőbb gondja, hogy a szintiszta magyar lakosságú Székelykeve gazdanépe milyen nyelven tart gazdasági tanfolyamokat.